

„Kiből lesz ma Magyarországon zenekari zenész?”

Simon Béla szerint szomorú képet mutatnak a próbajátékok

A legek zenekarává vált a Magyar Állami Operaház együttese, mely jelenleg talán a legtöbbet dolgozó legnagyobb létszámú társaság. Simon Béla, a társulat zenekari igazgatója, a Budapesti Filharmóniai Társaság ügyvezető igazgatója örömmel számol be arról, hogy az utóbbi évek bérfejlesztésének köszönhetően végre a sok munkáért méltányos fizetést is kapnak a zenészek. Bizik abban, hogy a következő években a berlini, lipcsei példát követve fejleszteni tudják az együttest, és bővítik a külföldi fellépések sorát is. Amiatt azonban eléggé elkeseredett, amit az utóbbi években a próbajátékokon lát, véleménye szerint a muzikusok nincsenek tisztában azzal, hogy 2015-ben milyen tudással és hozzáállással kell rendelkeznie a zenekari állásokra jelentkezőknek.

I Korábban sokszor küzdött anyagi gondokkal a Filharmóniai Társaság Zenekara, évről évre aggódva várták, jut-e az együttesnek támogatás a miniszteri alapból. Az utóbbi két esztendőben azonban már az Operaház költségvetéséből finanszírozzák a társulat koncertjeit. Milyen ez az új, közös élet a dalszínházzal?

– A Filharmóniai Társaságnak ebből az együttműködésből tőkét kell kovácsolnia. A két zenekar, az Operaházé és a BFTZ-é egyébként sem választható szét. Azt is mondhatnám, hogy a Filharmóniai Társaság együttese, amikor a színpadon játszik, nem más, mint az Opera zenekarának a brandje. Hiszen ha a Műpában, a Zeneakadémián vagy külföldön muzsikálunk, akkor mindig BFTZ-ként jelenünk meg. Mindezt előnyös adottságnak tekintem, s úgy vélem, ez az együttélés nagyon jó lehet, fantasztikus lehetőségekkel. Már a harmadik szezont kezdjük ősszel ebben a formában, s nagy előny számunkra, hogy így kiszámíthatóan tudunk tervezni. Időben fel tudjuk kérni a művészeket, hiszen van egy keretünk, amelyre biztonsággal számíthatunk. Fontos még az is, hogy a Filharmóniánál fellépő karmesterek sokszor a dalszínházban is dirigálnak. Ez természetesen az elnök-karnagyunkról, Pinchas Steinbergről is elmondható. Az együttélés adottság, amit minél több oldalról kell pozitívan kamatoztatni.

I Sok éven keresztül tiltakozott a BFTZ az ellen, hogy az Operaháztól kapják a támogatást, mert féltek, elveszítik a függetlenségüket. E téren hogyan látja a helyzetet? Történt valami változás vagy ugyanúgy a maguk urai maradtak, mint korábban?

– A Filharmóniai Társaság sosem volt a maga ura, mindig függött az Operaháztól. Most a cél az, hogy az együttműködés pozitív oldalait próbáljuk meg minél jobban kiaknázni. Tényleg mindenki, minden együttes függ valakitől... Korábban egyébként a minisztériumi szubvencionálnak voltunk kiszolgáltatva, és persze a dalszínházi munkarendnek. Je-

len pillanatban az a kihívás a számunkra, hogy a civil törvény folyamatosan változik, a Filharmóniai Társaság pedig közhasznú egyesület, s kérdés, hogy ennek a törvényi feltételrendszernek hogyan tudunk megfelelni. Fontos, hogy a társaság fennmaradjon, mint civil egyesület, hiszen a brand, a 160 évnél is régebbi hagyomány gazdája. Nagy kérdés persze az is, hogy hogyan és hová kívánjuk a zenekart pozícionálni.

I Mik az elképzeléseik?

– Szakmai szempontból azt kell figyelembe venni, mit szeretnénk a zenekarral kezdeni öt-hét év múlva. Ehhez kell megtalálni a megfelelő formát és nem fordítva. A legutóbbi választmányi ülésünkön foglaltuk meg, hogy ez a 160 éves hagyomány olyan lehetőség számunkra, amelyet nem szabad kiaknázatlanul hagyni. Úgy látjuk, hogy az elmúlt három-négy esztendőben nagyon sok pozitív lépés történt, nemcsak a BFTZ-t, hanem az Operaház zenekarát tekintve is. Jelenleg 200-an vagyunk, s ez lényeges változás, hiszen ez több mint két zenekar. Lipcse, Berlin, Drezda, Bécs a számunkra követendő példa. Azon kell elgondolkoznunk, hogy megpróbálunk-e egy európai dimenziót felvázolni az együttesnek. Hiszen remek koncerteket, előadásokat játszunk. Elértük azt, hogy a zenekarnak sokkal egységesebb, kiegyenlítettebb lett a teljesítménye. Kérdés, hogy hogyan tovább.

I A nemzetközi bemutatkozásban sokat segíthet az elnök-karnagyuk is, aki ismert szereplője a világ koncertpódiumainak.

– Nagyon lényeges, hogy a két legnagyobb hatást a zenekarokra a zeneigazgató, Halász Péter és az elnök-karnagyunk, Pinchas Steinberg gyakorolja, aki operát is dirigál. A BFTZ tíz programot játszik egy évben, de az Operával együtt 450 előadást. Együttest építeni pedig jelentős jelenlét nélkül nem lehet. Ha mindkét karmester munkáját összeadjuk, akkor jelentős mennyiség jön ki, ami már tudja formálni az együttes munkáját, hangzásképet.

■ *A két dirigens mennyire tud együttműködni, egyeztetni az elképzeléseit?*

– Evidenciákról beszélünk. A vízióban egyetértünk mindannyian, erről nem kell egyeztetni. A repertoár-tervezésről kell beszélniük, arról, hogy hogyan építjük fel a következő öt-hét évet. Most is folyamatosan zajlanak a próbajátékok, lassan másfél esztendeje, s ez még tart is egy ideig. A zenekar létszámának ilyen arányú bővülése precedens nélküli. Egy repertoár-rendszerbe hatvan-hatvanöt kollégát integrálni nem könnyű feladat... Főleg az, hogy ehhez az új szemlélethez, amit Halász Péter és Steinberg is képvisel, hogyan tudjuk felhúzni a zenekart.

■ *Már kész a következő esztendő programja?*

– Teljesen elkészültünk vele, inkább amiatt aggódom, hogy a 2016/17-es nincsen kész... .

■ *Az Opera mellett külső koncerteken is fellépnek? Korábban a hangversenyekért némi gázsit kaptak a muzsikusok, ez most is így van? Milyen szolgáltatásokkal dolgoznak?*

– Nagyon fontosnak tartom, hogy a zenekar ne csak a dalszínházban lépjen fel. A tíz koncert, amit bérletben játszunk, képezi a BFTZ alaprogramját, ebből négyet dirigál Steinberg, hatra pedig vendégkarmestert hívunk. Emellett a Müpában rendszeresen szerepelünk, áprilisban például Elina Garancával koncertezünk majd. Elme gyünk egy japán turnéra is, operai vendégszerepléssel egybekötve. Rendszeresen járunk a Bad Kissingen-i Fesztiválra, ezt az együttműködést is szeretnénk bővíteni. A következő években az is a stratégiai célunk, hogy a nemzetközi fellépések száma nőjön. A rendszer átalakult, a koncertek a BFTZ-nél szolgálatnak minősülnek, mivel az Opera a rendezőjük. Ami pedig a szolgáltatászatot illeti, a művészeti törvényben van egy meghatározott, 32-es szám. Az viszont nincs pontosan szabályozva, hogy a zenekaron belül mennyit kell a tuttitának és a koncertmesternek játszani... Szükség lenne egy további pontosításra. Ami az operai munkákat illeti, finomítás még szükséges, de van esély, hogy optimalizáljuk a szolgáltatásokat. Az Operazenekarra most a legek jellemzőek. A legtöbbet dolgozó zenekar, s a legnagyobb létszámú. Az elmúlt években mindehhez nagyon korrekt bérfejlesztés társult, így lassan már közelítünk az NFZ-hez. Nagyon örömteli, hogy most már nemcsak sok munkája van a muzsikusok-

nak, hanem ennek megfelelő bérezés is. E nélkül hosszú távon nem lehet tervezni. A korábbi időszakokban sokat szenvedett az alacsony fizetésektől a dalszínház...

■ *Említette korábbi interjúkban, hogy a magyar zenei életben számos olyan tabu létezik, amelyről az együttesvezetők nem hajlandóak beszélni, miközben akadályozza az előrelépést. Hogyan látja most ezt?*

– Nem akarok most ismét arról beszélni, hogy hány zenekar létezik az országban, s azok hogyan finanszírozottak... Természetesen lehet ebből statisztikákat gyártani, de a zene nem erről szól. Amit problémának látok, az az utánpótlás, hogy kiből lesz ma zenekari zenész Magyarországon. .. S hogy a magyar zeneélet hogyan fogja magát tíz év múlva definiálni. Kérdés, hogy egy kínai hegedűs, vagy egy ukrán csellista, bolgár klarinétos beépül-e a hazai viszonyok közé: elindul-e mindaz, ami Nyugat-Európában már harminc esztendeje megvalósult. A jól finanszírozott zenekarok vajon kinyitják a kapukat? Eljutunk-e arra a szintre nyolc-tíz év múlva, hogy egy portugál művésznél lesz kedve nálunk megpályázni egy zenekari állást? Egyelőre még a tehetséges zenészek nem maradnak itt, hanem mennek tovább nyugatra...

■ *Nem hiszem, hogy tudnánk annyit fizetni, mint akár egy másodvonalbeli német zenekar...*

– Így nem csoda, hogy ezeket a tehetséges külföldi muzsikusokat követi sok-sok magyar. Azért említem mindezt, mert szembe-sültem ezzel a gonddal. Ennyi próbajátékot tíz év alatt nem szoktak tartani a zenekarok, mint amennyit mi most rendeztünk. A

tapasztalat pedig szörnyű... Nagyon szenvedünk, előfordul, hogy a negyedik próbajáték is eredménytelen. Az igazán tehetségesek vagy már Zeneakadémia előtt vagy diplomázást követően távoznak az országból. Ezért jelentős, hogy mekkora a finanszírozás és az, hogy milyen minőségű zeneéletet akarunk. Úgy vélem gond van az oktatással is, hiszen ma egy zenekari zenésznek mást kell tudni a próbajátékon, mint harminc évvel ezelőtt... Mások az elvárások, és nem lehet ugyanazzal a hozzáállással állást kapni, mint egykor. A londoni Zeneakadémián a diákok úgy tudnak bekerülni az iskola zenekarába, hogy próbajátékot játszanak...

■ *Itthon egyébként az is komoly gond, hogy sokan inkább a pedagóguspályát választják, mert az is jobban fizet, mint ha zenekarban játszanának...*

– Tényleg kérdés, hogy hány együttes van, azok milyen mértékben finanszírozottak, s mindez hogyan hat a hazai zenei életre. Mennyire inspirálja ez a fiatalt, hogy élet-pályaként a muzsikát válassza... Az első lépéseket úgy lehetne megtenni, hogy a Zeneakadémián a tehetséges külföldi fiatalokat is biztassák arra, hogy karrierjük első néhány évét kezdjék Magyarországon. Ma már nem egyetlen együttesből megy valaki nyugdíjba. A következő öt-hét évben az európai dimenziókat is nagyon át kellene gondolni – oktatási szinten is. Tényleg azt gondolom, hogy a kulcs a piac. Mennyire tudunk piaci szinten vonzóak lenni, és az európai közegbe integrálni magunkat. Nemcsak az anyagiakról beszélek, hanem arról is, hogy mennyire vagyunk befogadóak...

R. Zs.

LEGYEN 2015-BEN IS ELŐFIZETŐNK!

A

zeneKar

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg évi 6 alkalommal.

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt: Összesen 3500 Ft/év.

Rovatainkban foglalkozunk

a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszer-történettel, oktatással, a zenészek egészségi bánatmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak hangverseny-programjait és próbajáték felhívásait. Innen megtudhatja, mi történik a hangverseny-pódiumon és mögötte!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsg.hu